

Raadsvoorstel

Raad d.d.	31 oktober 2023	Portefeuillehouder	SKR
Commissie d.d.	12 oktober 2023	Opsteller	skes02
B&W d.d.	5 september 2023	Zaaknr.	

Onderwerp

Vaststelling begroting 2024-2027

Voorstel

De raad voor te stellen:

1. De begroting 2024-2027 (23.17825) vast te stellen, bestaande uit:
 - a. de beleidsbegroting (programmaplan en de paragrafen, inclusief het verloop van de bouwgrondexploitaties zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid)
 - b. de financiële begroting (inclusief investeringsprogramma 2024-2027)
2. Het positieve exploitatiesaldo 2024 ad € 120.417,- toe te voegen aan de algemene reserve;
3. De kredieten uit de jaarschijf 2024 beschikbaar te stellen en in te stemmen met de bijbehorende onttrekkingen uit de algemene reserve ad € 473.750,- en overige reserves;
4. De meerjarenbegroting voor de jaren 2025 tot en met 2027 vast te stellen;
5. Toekomstige positieve resultaten uit de grondexploitaties, ná correctie voor benodigde weerstandsvermogen, in te zetten voor incidentele lasten die voortvloeien uit het nog vast te stellen IHP Onderwijs 2024-2038
6. De 1e begrotingswijziging 2024 vast te stellen.

Inleiding/aanleiding

Jaarlijks vóór 15 november dient de raad een begroting vast te stellen voor het komende begrotingsjaar. De voorliggende begroting 2024 is gebaseerd op de besluitvorming en richtlijnen uit de voorjaarsnota 2024-2027. De voorjaarsnota liet een negatief financieel beeld zien. Met veel inspanningen is het gelukt om de begroting 2024 sluitend te krijgen. Voor de jaren 2025, 2026 en 2027 is belastingverhoging of bezuinigingen onontkoombaar. Daarnaast hebben er nog een aantal overige mutaties plaatsgevonden. Het verloop van het begrotingssaldo, inclusief toelichting op de mutaties, wordt toegelicht op pagina 134 van de begroting 2024-2027. Het begrotingssaldo is als volgt:

In euro's	2024	2025	2026	2027
Inkomsten	57.918.752	56.719.943	53.444.621	53.003.787
Uitgaven	57.798.335	57.111.300	57.358.914	57.346.436
Exploitatiesaldo	120.417	-391.357	-3.914.293	-4.342.649
Waarvan incidenteel	22.190	-30.130	-30.310	-30.310
Structureel exploitatiesaldo	98.227	- 361.310	- 3.883.983	- 4.312.339

Onder de paragraaf "Argumenten" is speciale aandacht gegeven aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Gezien het feit dat in de begroting 2024-2027 jaarlijks een stelpost van € 700.000,- is opgenomen voor het IHP, vonden wij een nadere toelichting op zijn plaats (mede ook gezien de vragen die er vanuit uw raad zijn omtrent dit onderwerp).

De mutaties voortvloeiende uit de septembercirculaire en eventuele financiële mutaties voortvloeiende uit de raadsbesluiten in de raadsvergaderingen van 19 september en 31 oktober 2023 zijn niet meegenomen in de besluitvorming met betrekking tot de vaststelling van de begroting 2024 (overeenkomstig de procedure). Alle besluitvorming tot en met 6 juli jl. is in de begroting verwerkt.

Tot slot worden, de detailbegrotingen van de budgetten griffie en accountantskosten jaarlijks in dit raadsvoorstel ter kennis gebracht van de raad (bijlage 2).

Wettelijk en/of beleidskader

- Artikel 189 e.v. Gemeentewet
- Besluit begroting en Verantwoording
- Financiële verordening gemeente Eersel 2021

Argumenten

Positieve resultaten uit een jaarrekening

Het kan voorkomen dat de jaarrekening een positief resultaat laat zien. Dit was bij de jaarrekening 2022 ook het geval. De resultaten zijn meestal van incidentele aard, zoals winsten uit deelnemingen of grondverkoop. Ook in 2023 verwachten we incidentele voordelen, bijvoorbeeld vanuit de eigen grondexploitatie en het KBP.

Inzet resultaat grondexploitaties ten behoeve van het begrotingssaldo

Conform onze grondnota wordt het resultaat, voor zover nodig, gecorrigeerd voor het aanvullen van ons weerstandsvermogen.

Het resterende positieve resultaat kan en/of mag volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet worden begroot als dekkingsmiddel voor structurele uitgaven. Wel kunnen deze resultaten bij investeringen, waarvan de vervanging niet strikt noodzakelijk is, worden ingezet als dekkingsmiddel, waardoor de kapitaallasten dalen. Met het huidige meerjarige perspectief is het raadzaam gebruik te maken van deze mogelijkheid bij de vaststelling van de jaarrekening waarbij het resultaat wordt gereserveerd om de komende begrotingssaldi maximaal te verbeteren.

Bij het IHP (hieronder verder toegelicht) zal maximaal de toekomstige incidentele investeringslasten worden gedekt uit deze positieve resultaten. Dat betekent dat het positieve resultaat kan worden ingezet voor kosten zoals sloopkosten, tijdelijke huisvesting en het eventueel afboeken van boekwaardes.

Zoals in de paragraaf "Inleiding" reeds is aangekondigd, volgt hieronder een verdere uitleg met betrekking tot het Integraal Huisvestingsplan en de uitwerking daarvan in de begroting 2024-2027.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2024-2027

Inleiding

Iedere gemeente heeft de wettelijke taak te voorzien in (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Ieder schoolbestuur heeft de wettelijke taak te voorzien in binnen- en buitenonderhoud van de scholen. Sinds het jaar 2000 maakt de gemeente Eersel samen met de schoolbesturen meerjarige integrale huisvestingsplannen (IHP's). Het doel hiervan is invulling te geven aan de gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting en de wens om dat op basis van een meerjarenplanning met een langere termijnvisie aan te pakken.

Systematiek

De IHP's hebben een looptijd van 15 jaar en voor de eerste vier jaren worden bindende afspraken gemaakt met de schoolbesturen. Het streven is om het IHP iedere 4 jaar te actualiseren waardoor er weer een nieuw IHP van 15 jaar ligt met bindende afspraken voor de eerste 4 jaren. Het voordeel hiervan is dat we als gemeente minder ad-hoc hoeven te reageren en tijdig kunnen reserveren voor noodzakelijke (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Hierdoor ontstaat stabiliteit in de gemeentelijke uitgaven voor onderwijshuisvesting door egalisatie van de kapitaallasten. De jaarlijkse storting in de bestemmingsreserve is namelijk gebaseerd op de gemiddelde kapitaallasten (van bestaande kapitaallasten en de toekomstige kapitaallasten uit het iedere keer weer geactualiseerde IHP). Op die manier belasten we de begroting niet met grote pieken en dalen.

Aanstaande wetswijziging

Het ministerie van OCW bereid een wetswijziging voor en de plannen zijn begin april 2023 bekend gemaakt. Het wetsvoorstel bestaat uit verschillende onderdelen.

1. Een verplichting voor het vaststellen van een integraal huisvestingplan (IHP) voor gemeenten en meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor schoolbesturen.
2. Renovatie wordt een voorziening in de huisvesting waar de gemeente voor verantwoordelijk is.
3. Het investeringsverbod voor het primair onderwijs wordt opgeheven. Ter verduidelijking; het primair onderwijs mag tot nu toe uitsluitend het onderwijsproces en de materiële instandhouding van het schoolgebouw bekostigen.
4. Na nieuwbouw en renovatie van een schoolgebouw rust de verdere zorg voor een gezond binnenklimaat bij het schoolbestuur.

Bij de totstandkoming van het huidige IHP bestond er nog veel onduidelijkheid over renovatie. Er is destijds voor gekozen om het te zien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid maar de wijze waarop die gezamenlijke verantwoordelijkheid financieel vertaald zou worden is niet opgenomen in het IHP.

IHP 2024 - 2038

Op dit moment is het IHP 2024 – 2038 in voorbereiding en het is de verwachting dat dit IHP in de eerste helft van 2024 wordt aangeboden aan de gemeenteraad. De eerste verkenning laat zien dat er een omvangrijke vervangingsopgave ligt voor de komende 10 jaar. Dit is ook landelijk het beeld. Daarnaast hebben 't Busseltje (per direct) en Meester Gijbels (op korte termijn) recht op uitbreiding.

Vooruitlopend op het geactualiseerde IHP is een inschatting gemaakt van de minimale investeringen waarvoor we als gemeente op dit moment verantwoordelijk zijn op basis van wetgeving en de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Eersel 2015. Kijkend naar de bouwjaren van onze scholen, gestaafd met de voorlopige Quickscan, is globaal in beeld gebracht welke scholen er in welke termijn van het IHP in beeld zijn voor vervangende nieuwbouw. Het Rythovius College valt in de eerste termijn (0-5 jaar). De Groote Aard, Sinte Lucij, Sint Jan vallen in de tweede termijn (5-10) jaar en 't Busseltje in het eerste gedeelte van de derde termijn (10-20 jaar). Aan de hand van de normvergoeding van de VNG (conform onze Verordening) zijn de investeringskosten berekend. Dat is ook voor de twee uitbreidingen berekend. Uitgangspunt hierbij is sober en doelmatig en het betreft puur het gebouw (blokkendoos).

Bij deze ingeschatte minimale investeringen is een aantal kanttekeningen te plaatsen. Er is geen rekening gehouden met:

- de resterende boekwaarden.
- onderdelen waarvoor we als gemeente wel verantwoordelijk zijn, maar waarvoor het moeilijker inzichtelijk te maken is wat daarvoor de kosten zijn. Denk hierbij aan sloopkosten, bouwrijp maken, grondkosten, constructieve toevoegingen etc. Conform de Verordening dienen de werkelijke kosten daarvoor vergoed te worden;
- aanpassingen zoals Frisse Scholen B, duurzaamheidsmaatregelen, ENG (energie neutrale gebouwen), flexibel bouwen;
- bovenmatige indexering en inflatie;

Verhoging storting bestemmingsreserve

Om de ingeschatte minimale investeringen te kunnen doen, dient de storting in de bestemmingsreserve verhoogd te worden. Bij de voorjaarsnota werd uitgegaan van een verhoging van de jaarlijkse storting met € 900.000,-. De inschatting van de minimale verplichtingen van de gemeente is niet veranderd. Echter, bij de berekening van de financiële vertaling ervan zijn twee

zaken over het hoofd gezien. Er was in de bestaande storting (ter dekking van de bestaande kapitaallasten) nog een klein gedeelte vrij besteedbaar en bij de vorige begroting is al een stapsgewijze verhoging van de storting doorgevoerd. Hiermee kan de verhoging van de storting bijgesteld worden naar € 700.000,-.

De in de begroting opgenomen verhoging van de storting betreft een reservering voor mogelijke uitgaven, want pas bij de vaststelling van het IHP wordt besloten welke investeringen daadwerkelijk worden opgenomen, op welke termijn en voor welk bedrag (uiteraard minimaal onze wettelijke verplichtingen). Daaruit rolt de werkelijke storting in de bestemmingsreserve vanaf 2024. Gezien de eerder genoemde kanttekeningen is aannemelijk dat er nog een verhoging van de storting noodzakelijk is om het geactualiseerde IHP te kunnen uitvoeren.

Alternatieven

Het meerjarige perspectief laat een tekort zien van afgerond vier ton in 2025 tot aan afgerond vierenhalf miljoen in 2027. Om dit tekort gedeeltelijk op te vangen kan er worden gekozen de OZB te laten stijgen met de inflatie, oftewel een indexering van 6% (gelijk aan de inflatiecorrectie zoals deze in onze begroting is verwerkt voor de lasten en overige baten). Let wel, deze verhoging komt dan wel bovenop de reeds begrote jaarlijks structurele stijging van 1,5% tot en met 2025 vanuit de begroting 2023.

Risico's

Het jaar 2024 heeft een positief saldo in de begroting. Daarvoor is het noodzakelijk geweest om verschillende ombuigingen in te zetten, zoals het opnieuw plannen van de uitvoering van projecten, het afschalen van verschillende budgetten die de afgelopen jaren niet volledig werden gebruikt, het laten vrijvallen van een aantal stelposten en de opschaling van de dorpsondersteuner in Vessem in lijn brengen met de opschaling van de dorpsondersteuner in Steensel. Ook zijn de inkomsten opnieuw beoordeeld en in een aantal gevallen scherper begroot. Door die ombuigingen is de extra lastendruk voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zo minimaal mogelijk gebleven.

Meerjarig perspectief in relatie tot kortingen vanuit het Gemeentefonds

Meerjarig laat de begroting een negatief perspectief zien, van afgerond vier ton in 2025 tot en met afgerond vierenhalf miljoen in 2027. Deels wordt dit veroorzaakt door een vermindering van onze inkomsten uit het Gemeentefonds. De gemeente Eersel wordt zwaarder gekort ten opzichte van andere gemeenten in Nederland. De ontstane financiële tekorten zal de gemeente echter zelf moeten oplossen.

In totaal wordt de gemeente Eersel vanaf 2026 voor € 3,2 miljoen gekort aan inkomsten uit het Gemeentefonds. Deze korting bestaat uit:

- een herijking van het Gemeentefonds;
- extra inkomsten voor grote gemeenten, die gecompenseerd worden door kleine gemeenten;
- een vermindering van de inkomsten voor jeugdzorg.

Het is niet realistisch om te verwachten dat deze kortingen volledig worden gecompenseerd. De al aangekondigde compensatie van € 810.000,- is al verwerkt in de begroting. Voor het sluitend krijgen van de begrotingen voor de jaren 2026 en 2027 zijn daarom grote ombuigingen met beleidsmatige effecten, grootschalige bezuinigingen en/of een exponentiële groei van de lokale belastingen noodzakelijk. Ter illustratie: het huidige negatieve saldo in 2027 vraagt om een OZB-verhoging van meer dan 100% ten opzichte van het in deze begroting voorgestelde tarief voor 2024.

Naast de kortingen vanuit het Gemeentefonds hebben eigen ambities een aandeel in het negatieve meerjarig perspectief.

Onbenutte OZB

In het geval dat het niet lukt om de begroting sluitend te krijgen komt de gemeente Eersel onder toezicht van de provincie te staan. In dat geval wordt als eerste beoordeeld of het OZB-tarief in lijn is met het redelijk peil, zoals jaarlijks vastgesteld door het Rijk in de meicirculaire. Het redelijk peil voor 2024 is vastgesteld op 0,1614% van de WOZ-waarde van een pand. Het voorgestelde tarief in Eersel voor 2024 is 0,0861%. Dit betekent dat het redelijk peil afgerond dubbel zo hoog ligt als het tarief voor 2024 in de gemeente Eersel. Uitgedrukt in financiële middelen is er in 2024 sprake van € 3.642.722,- aan onbenutte OZB ten opzichte van de nu voor 2024 begrote OZB-inkomsten van € 4.196.485,-.

Ter vergelijking kunt u in de onderstaande tabellen zien, welke OZB-percentages de gemeente Eersel hanteert ten opzichte van de omliggende gemeenten. Ten opzichte van de gemeente Reusel de Mierden en de gemeente Oirschot zijn er significante verschillen te zien.

	Eersel			Bladel		Reusel de Mierden		Oirschot	
OZB	Tarief	Tarief	Vershil	Tarief	Vershil	Tarief	Vershil	Tarief	Vershil
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,1395%	0,1443%	3,4%	0,1505%	7,9%	0,1442%	3,4%	0,2297%	64,7%
Eigenarenbelasting voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen	0,0680%	0,0731%	7,5%	0,0688%	1,2%	0,0846%	24,4%	0,1032%	51,8%
Eigenarenbelasting voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen	0,1750%	0,1804%	3,1%	0,1669%	-4,6%	0,2476%	41,5%	0,2858%	63,3%

Geen ruimte voor toekomstige voorstellen

Bij het vaststellen van deze begroting is de reserve van onze gemeente bijna leeg, deze is gedaald tot het niveau van een minimale reserve voor het kunnen beheersen van risico's (zie paragraaf 2 van de begroting). Een positief saldo bij de jaarrekening 2023 is komend jaar nodig om financiële consequenties van raadsbesluiten gedurende het jaar 2024 te kunnen financieren.

Ook het begrotingssaldo biedt geen ruimte om toekomstige initiatieven te financieren. Financiële consequenties zijn bijvoorbeeld al te voorzien voor het in 2024 vast te stellen Integraal Huisvestingsplan (IHP). In de begroting 2024 is een stelpost opgenomen van € 700.000,- aan extra storting in de bestemmingsreserve. Zoals bij 'Argumenten' aangegeven, is het aannemelijk dat er nog een verhoging van de storting noodzakelijk is om het geactualiseerde IHP te kunnen uitvoeren.

Overige risico's

De overige risico's, inclusief het weerstandsvermogen, zijn vermeld in paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieel

De begroting 2024 laat een positief resultaat zien voor het jaar 2024. In lijn met de inbreng van de raadsfracties tijdens de behandeling van de voorjaarsnota 2024 lag de focus in de voorbereiding van de begroting 2024 op het sluitend krijgen van het jaar 2024. Om dat te kunnen realiseren zijn verschillende ombuigingen, meestal zonder beleidsmatig effect, nodig geweest. Deze ombuigingen hadden het doel te komen tot een sluitende begroting en daarbij toch te kunnen voorzien in de wens van de raad om de lastendruk voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zo min mogelijk te laten stijgen (maximaal 1,5% OZB verhoging voor 2024).

Het meerjarige perspectief laat een tekort zien van ongeveer vier ton in 2025 tot meer dan vier miljoen in 2027. Dat tekort wordt gedeeltelijk veroorzaakt door een verlaging van de inkomsten vanuit het Rijk (via het Gemeentefonds) en voor het andere deel door eigen ambities. Een compensatie van € 810.000,- voor de vermindering van de inkomsten vanuit het Gemeentefonds is in deze begroting al opgenomen vanaf 2026.

Voor een toekomstig gezond financieel perspectief zijn grote ombuigingen met beleidsmatige effecten, grootschalige bezuinigingen en/of een exponentiële groei van de

lokale belastingen niet meer af te wenden. Wij zullen hierover met voorstellen richting uw raad komen.

Exploitatie

In euro's	2024	2025	2026	2027
Inkomsten	57.918.752	56.719.943	53.444.621	53.003.787
Uitgaven	57.798.335	57.111.300	57.358.914	57.346.436
Exploitatiesaldo	120.417	-391.357	-3.914.293	-4.342.649
Waarvan incidenteel	22.190	-30.130	-30.310	-30.310
Structureel exploitatiesaldo	98.227	- 361.310	- 3.883.983	- 4.312.339

In deze begroting zijn meegenomen alle raadsbesluiten tot en met 6 juli 2023.

In de 1^e begrotingswijziging 2024 worden de eventuele voorgestelde mutaties voortvloeiende uit de raadsbesluiten van 19 september en 31 oktober 2023 meegenomen.

Door vaststelling van deze begroting worden ook de overige mutaties over de reserves ten gunste van de exploitatie verwerkt. Het geraamde saldo van de algemene reserve ultimo 2027 bedraagt € 390.044,-.

Investeringsprogramma

In het Meerjarig InvesteringsProgramma (MIP) bedragen de investeringen voor jaarschijf 2024 € 6.542.735,-. In de 1^e begrotingswijziging 2024 worden de investeringskredieten 2024 verwerkt en de hierbij behorende dekking betreffende:

- een onttrekking aan de algemene reserve vrij besteedbaar van € 473.750,- (zie bijlage 2)
- de overige lasten worden gedekt uit de voorzieningen en bestemmingsreserves dan wel uit specifieke inkomsten. Voor het gedeelte dat ten laste van de exploitatie komt (€ 266.962,-), wordt de stelpost 'lasten investeringsprogramma 2024-2027' dienovereenkomstig verlaagd.

Deze begrotingswijziging ligt niet ter inzage maar zal – evenals voorgaande jaren – na de besluitvorming door uw raad worden opgesteld.

Communicatie/Participatie

Na behandeling van de voorjaarsnota 2024-2027 op 27 juni jl. is de begroting 2024-2027 samengesteld en begin september 2023 aangeboden aan de gemeenteraad (bijlage 1). Medio september 2023 staat de digitale begroting 2024 op de website. Vervolgens is er op 12 oktober 2023 een commissievergadering omtrent de begroting 2024-2027 voorzien. Vervolgens wordt u middels dit voorstel gevraagd om de begroting 2024-2027 vast te stellen in de raadsvergadering van 31 oktober 2023.

Planning

Na vaststelling van de begroting 2024 wordt deze ter kennisname verzonden naar de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (onze toezichthouder).

Bijlagen

Bijlage 1: Begroting 2024-2027 (23.17825)

Bijlage 2: Deelbegrotingen Raad/Griffie en Accountantskosten 2024 (23.17014)

Eersel, 5 september 2023

Burgemeester en wethouders van Eersel
secretaris

burgemeester

De heer ing. H.M.L. Offermans

De heer drs. W.A.C.M. Wouters

Raadsbesluit

R23.076

Onderwerp: Vaststelling begroting 2024-2027

De raad van de gemeente Eersel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 5 september 2023;

gehoord de beraadslaging in de commissievergadering van 12 oktober 2023;

b e s l u i t :

1. De begroting 2024-2027 (23.17825) vast te stellen, bestaande uit:
 - a. de beleidsbegroting (programmaplan en de paragrafen, inclusief het verloop van de bouwgrondexploitaties zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid)
 - b. de financiële begroting (inclusief investeringsprogramma 2024-2027)
2. Het positieve exploitatiesaldo 2024 ad € 120.417,- toe te voegen aan de algemene reserve;
3. De kredieten uit de jaarschijf 2024 beschikbaar te stellen en in te stemmen met de bijbehorende onttrekkingen uit de algemene reserve ad € 473.750,- en overige reserves;
4. De meerjarenbegroting voor de jaren 2025 tot en met 2027 vast te stellen;
5. Toekomstige positieve resultaten uit de grondexploitaties, ná correctie voor benodigde weerstandsvermogen, in te zetten voor incidentele lasten die voortvloeien uit het nog vast te stellen IHP Onderwijs 2024-2038
6. De 1e begrotingswijziging 2024 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 31 oktober 2023

De raad van de gemeente Eersel
de griffier,

de voorzitter,

J.W.G. van Bree

drs. W.A.C.M. Wouters